

Közép-európai közvélemény:

Az európai uniós csatlakozás lakossági megítélése

Kelet-közép-európai összehasonlítás

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2001 . március

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

IVVM – Institut pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periodikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

Az európai uniós csatlakozás lakossági megítélése. Kelet-közép-európai összehasonlítás.

Az európai uniós csatlakozásra legesélyesebb három országban, Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban nem egyforma mértékű a csatlakozás támogatottsága. A 2001. márciusában készült adatfelvételek tanúsága szerint a határozott állásponttal rendelkező magyar felnőtt korú lakosság négyötöde (81%) híve az ország csatlakozásának (1. számú ábra). A teljes népességben a csatlakozás támogatóinak aránya 65% (1. számú táblázat). A lakosság 20%-a bizonytalan, vagy nem venne részt egy esetleges szavazáson, és ez megegyezik az egy évvel korábbi aránnyal. A csatlakozás támogatottsága nem függ a válaszadók nemétől és életkorától, erős kapcsolatot mutat viszont az iskolai végzettséggel. A csatlakozással való egyetértés nő az iskolai végzettséggel, a diplomások között a támogatók aránya eléri a határozott állásponttal rendelkezők 90%-át. Az csatlakozás támogatói felülreprezentáltak a kormány és az ellenzék tevékenységével egyaránt elégedettek, valamint a kormány és az ellenzék tevékenységét megítélni nem tudók között.

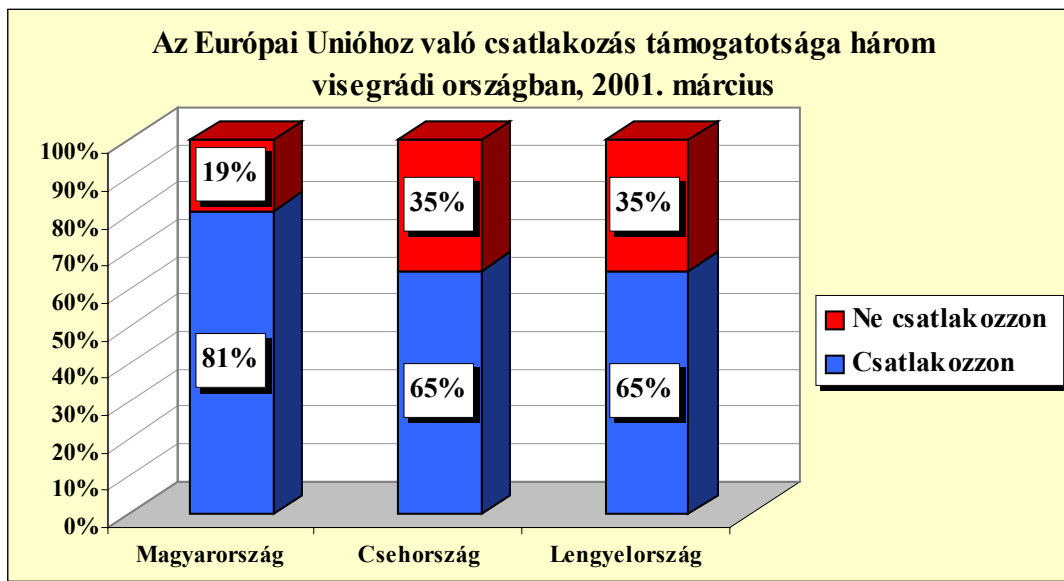
A csatlakozás támogatottsága a magyarországinál alacsonyabb Lengyelországban, ahol az érvényes választ adók kétharmada híve az uniós tagságnak (1. sz. táblázat). a teljes népesség 55%-a támogatja. A bizonytalanok aránya valamelyest alacsonyabb, mint Magyarországon (15%).

A magyarokkal és a lengyelekkel ellentétben a csehek meglepően bizonytalanok a kérdésben, és a tavalyi adatokhoz képest a határozottan válaszolni nem tudók aránya még növekedett is, elérve a két évvel korábbi szintet (1999: 30%, 2000: 26%, 2001: 31%). Az érvényes választ adók kétharmada a csatlakozásra voksolna, egyharmaduk pedig ellene (2. ábra.). A csehországihoz hasonló a litvánok álláspontja is. A határozott véleménnyel rendelkezők kétharmada a csatlakozás híve, egyharmaduk pedig ellenzi a tagságot. A litvánok körében a bizonytalanok aránya 26%.

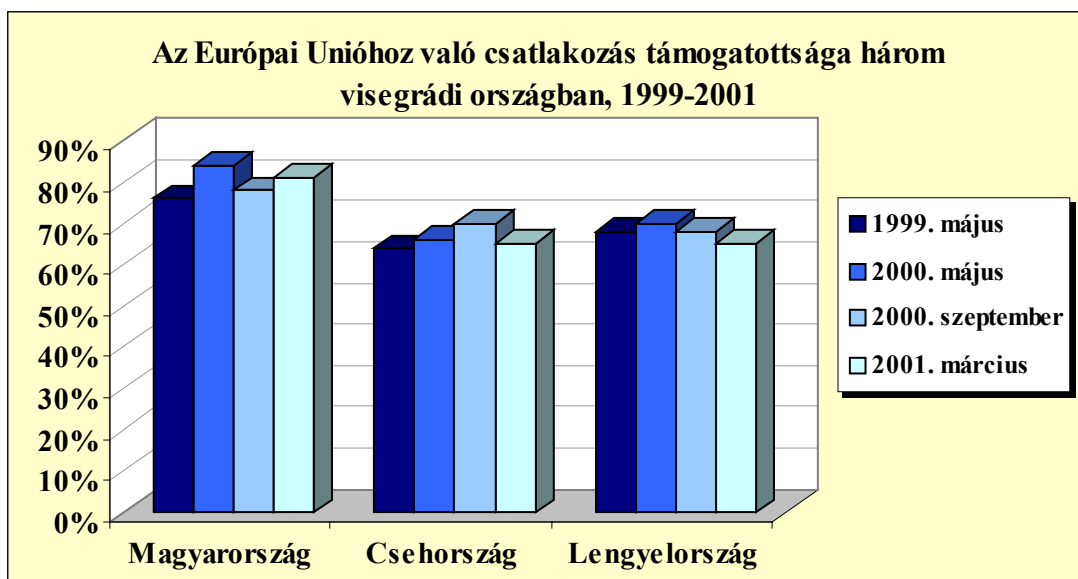
1. sz. táblázat

Hogyan szavazna országa Európai Unióhoz való csatlakozásáról? (az összes megkérdezett %-ában)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország	Litvánia
Az ország csatlakozzon az Európai Unióhoz	65	45	55	49
Az ország ne csatlakozzon az Európai Unióhoz	15	24	30	25
Nem tudja, nem válaszolt	20	31	15	26
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

1. ábra

2. ábra

A teljes lakosság közel egynegyede (24%) szerint az Unió és Magyarország jelenlegi kapcsolata mindenekelőtt az ország számára nyereség, a válaszadók egyharmada (35%) pedig úgy véli, hogy az mind Magyarországnak, mind az Unió tagállamai számára előnyös ez a helyzet. A két válaszkategória együttes aránya meghaladja az 50%-ot, de valamelyest alacsonyabb, mint egy vagy két évvel korábban volt. Kis mértékben, de nőtt ugyanakkor azok aránya, akik szerint a helyzet csak az Unió számára lenne előnyös. A lakosságnak ez a része elsősorban az ország csatlakozását ellenzők közül kerül ki (2.a. táblázat).

Az előnyök élvezőinek kilétéről alkotott véleményeket erősen meghatározzák a társadalmi-demográfiai változók. Minél fiatalabb és minél iskolázottabb valaki, annál

inkább meg van győződve arról, hogy a kapcsolat Magyarország számára jár előnyökkel. A település esetében azt tapasztalhatjuk, hogy a nagyobb városok, tehát a főváros és a megyeszékhelyek lakói között magasabb arányban vannak olyanok, akik szerint a jelenlegi helyzet Magyarország számára előnyös. Az önállók, vállalkozók esetében az átlagnál magasabb azok aránya, akik szerint a viszony kölcsönös előnyös a felek számára. Az a válaszadó, aki mind a kormánnyal, mind az ellenzékkel elégedett, lényegesen nagyobb valószínűséggel találjuk a kapcsolatot Magyarország számára előnyösnek találók között, mint például a mindkettővel elégedetleneket. Általában jellemző, hogy a kormánnyal elégedettek felülreprezentáltak azokban a válaszkategóriákban, melyek a jelenlegi helyzetet Magyarország számára előnyösnek tartják.

A magyarországi adatokkal szemben Csehországba és Lengyelországban magasabb a kapcsolat előnyeit csak az Unió oldalán látók aránya a népességben, Csehországban pedig meglehetősen magas a bizonytalanok aránya is (26%). Az országuk számára a jelenlegi helyzetből semmilyen előnyt nem látók aránya a teljes népességben Csehországban 36%, Lengyelország pedig 54%. Ez utóbbi adat szignifikánsan magasabb, mint egy vagy két évvel korábban volt. Ennek megfelelően mindkét országban nagyon kevesen vannak azok, akik elsősorban a saját országuk számára látják előnyösnek a jelenlegi helyzetet.

2. sz. táblázat

Hogyan ítéli meg Magyarország és az Európai Unió jelenlegi kapcsolatát? Kinek a számára előnyösebb ez? (%)

	Magyarország			Csehország			Lengyelország		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Az Európai Unió számára	19	19	23	38	37	36	39	44	54
Az ország számára	28	25	24	12	12	13	8	8	6
Mindkét fél számára egyformán előnyös	43	40	35	23	26	25	30	29	25
Nem tudja	11	16	18	27	25	26	23	19	15
<i>Összesen</i>	100	100	100	100	100	100	100	100	100

2.a. sz. táblázat

A csatlakozási előnyök megítélésének és a csatlakozás kérdésében elfoglalt álláspont kapcsolata Magyarországon (%)

	Igennel szavazna	Nemmel Szavazna	<i>Összesen</i>	N=
Az EU számára	45,6	54,4	100	281
Magyarországnak	96,4	3,6	100	359
Mindkét félnek	94,4	5,6	100	497
Együtt	82,9	17,1	100	1137

Magyarországon a teljes lakosság 44%-a szerint a gazdaság megerősödésének és a modernizációnak meg kell előznie a belépés időpontját. Ez az arány megegyezik az egy évvel korábban mérténnél, és magasabb a két évvel ezelőtti aránynál. A vélemények kialakításában szerepet játszhat a gazdaság dinamikus fejlődése, ami továbbra is hihetővé teszi, hogy az uniós szinthez való közeledés rövidebb távon is elképzelhető, vagyis a gazdaság viszonylagos megerősödésének időtartama nem tolná el a csatlakozás időpontját.

A kérdésben kialakított véleményt a magyar lakosság esetében kevésbé befolyásolta a válaszadó szocio-ökonómiai státusa. Erős kapcsolatot tapasztalhatunk az iskolai

végzettség esetében: minél magasabb a válaszadó iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy a mielőbbi taggá válással ért egyet, és fordítva. Minél alacsonyabb iskolai végzettsége van valakinek, annál nagyobb valószínűséggel találjuk a gazdaság megerősödését a csatlakozás elé helyezők között. A csak a kormánnyal elégedettek között a teljes népességbeli aránynál több olyan válaszadót találunk, akik a csatlakozás elsőbbségét hangsúlyozza.

A lengyelek a magyaroknál is erőteljesebben osztják azt a véleményt, hogy még a csatlakozás előtt szükséges a gazdaság fejlesztése (a teljes lakosság 67%-a), arányuk kis mértékben, de növekedett az egy évvel ezelőttihez képest. A megkérdezettek csupán egynegyede vélekedik úgy, hogy a csatlakozás a fontosabb, és az majd maga után vonja a fejlődést, a modernizálódást. A csehek között ezúttal is nagyon magas, közel egyharmados, a bizonytalanok aránya. A többiek álláspontja egyenlően oszlik meg a két lehetséges forgatókönyv között, 2000-hez képest tehát csökkent azok aránya, akik a csatlakozást előbbre sorolták, mint a gazdaság számottevő fejlődését a taggá válás előtt.

3. sz. táblázat

Mit gondol?

	Magyarország			Csehország			Lengyelország		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
A csatlakozás előtt az országnak fejlesztenie kell gazdaságát és modernizálnia kell, vagy	36	44	44	39	29	32	58	58	62
Az országnak előbb be kell lépnie az Unióba és a tagság majd felgyorsítja a gazdaság fejlődését, modernizálódását	45	39	37	32	40	34	26	29	27
Nem tudja	19	17	19	30	31	34	16	13	10
<i>Összesen</i>	100	100	100	101	100	100	100	100	100

A magyarok, a csehek és a lengyelek ma távolabbinak vélik országuk uniós taggá válásának időpontját, mint egy évvel korábban. Ez a változás azonban korántsem volt olyan mértékű, mint 1999 és 2000 között. A tizenegy fokú skálán elhelyezett válaszok ezúttal is Lengyelország esetében mutatják a pesszimizmus legnagyobb mértékű növekedését. Az egy évvel ezelőtti 5,81-es átlag idén márciusra 6,07-re növekedett, így a továbbra is a lengyelek legpesszimistábbak a három ország lakói közül. A lengyelek között találjuk a legkevesebb bizonytalan, vagyis többségüknek határozott – és a jelek szerint meglehetősen pesszimista – álláspontja van az ország csatlakozásának várható időpontjáról. Ennél kisebb mértékben, de szintén növekedett a magyarok és a csehek között azok aránya, akik inkább távolinak, mit közelinek vélik a csatlakozás időpontját. Magyarországon az egy évvel korábbi 5,56-os átlag 5,62-re növekedett, ezzel együtt is – a három ország összehasonlításában - a magyarok a legoptimistábbak. A csehek esetében a válaszok átlaga 5,76-ról 5,84-re csökkent.

4. sz. táblázat

Milyen távol van az ország a teljes Európai Unió tagságtól? (tizenegy fokú skálán, 0 - az ország lényegében már tagja az EU-nak, 10 - a távolság nagyon nagy)

	Magyarország			Csehország			Lengyelország		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Érvényes válaszok átlaga	5,01	5,56	5,62	5,95	5,76	5,84	4,20	5,81	6,07
Nem tudja, nem válaszolt (%)	20	15	15	-	12	13	-	2	2
N=	1516	1524	1524	-	1034	1036	-	1057	1033